

- 1 Deskotisk. (Svatý Kryštof nesoucí Ježíška – kolorovaný dřevořez, jižní Německo? ca 1430-1440, Encyklopedie knihy, 2008 /dále jen EK/ viz popis k obr. č. 53)

David. Tu vero distulisti
crucem tuam

zacharias.
Factus est ob-
probrium vici-
nis suis.

Isaias. De⁹ posuit in coe-
li iqtates om̄i n̄m dabit ip̄i-

os p̄ sepultura.

Amos. In die
illa occidet sol a
facie dñi contre-
mūt sol ⁊ luna.

De cruce munda. cū sanguine p̄fluit vnda.

Legit̄ genesi cū eē latere ad dormiētiē ē m̄lter eē rostris
Sic de latere viri ad. i. xp̄i format⁹ ē in ap̄itione late-
ris tot⁹ robur et viros sacramēti eē aqua ⁊ sanguine
Legit̄ exodo q⁹ cū moyses pp̄im p̄ desertū duceret sic̄iēs
nūq⁹ poterim⁹ de pecca hac. Ait dñe ostēde eis thesau-
rū tuū fontē aque viue ut sic̄iēs cesseret murmur. Cū āt
iussu dñi iuga tāgeret silicē egressē sunt aque largiss̄e
ut ip̄i et iumenta biberūt. Silicē xp̄m siḡt q̄ p̄cussus in
latus egressus ē sāguis ⁊ fons viuus et signū bap̄tis-
mum et sacramēti emundationem.

~~Ein manig d' tristheit widd die durckē~~

O Almechtig kōnig in hīmels tron
Der uff erreich ein dorne crone **Vñ**
sin streit baner vñ blude roit Das heilge
creutz in sterbend not Selb hat getragē
zu d' marc' grois **Vñ dē** bittē dot nacht
vñ blois Dar an vmb menschlich heil
gelickē **Vñ** vns do mit erloist vñ erstickē
Vñ den bosē fyant vñ wūden **Hilff** vns
vorbas in allē stūden widd vnser fynde
durchen vñ heiden **Mache** en yren bosen
gewalt leidē Den sie zu cōstantinopel in
kriechē lant **At** manchē tristē menschē
begangē hant **Mit** fahen marcū vñ dot
slagē vñ vsmehē **Als** den aposteln vor
zūte ist gescheen **Vmb** die xij stücke des
heilgen glaubē gut **halt** xij die gulden
zale in hut **Auch** werden dis iar xij nu-
wer schin **Viliceren** die xij zeichē des hīm-
mels din **Als** mā zelet noch dīn geburt
offenbar **M. uccc. lx. iar** Siebē wochē

*Liber Eximie Rantatis et inter Cimelias
Bibliotheca apervandus. F. 6.*

Venerabilis Christianis fidelibus p[re]sentibus litteris inspecturis **Paulinus** Chape Consiliarius Ambasciator et procurator generalis Sacre
 missim Regni Cypri in hac p[ar]te salutem in d[omi]no Cui Sacratissim[us] i[esu]s p[ater] et d[omi]n[us] n[oster] d[omi]n[us] Nicola[us] divina p[ro]uidencia papa v[er]o. Afflicti Re-
 gni Cypri misericorditer opatis contra p[er]fidissim[os] crucis xpi hostes. Theucos et Saracenos gratis concessit om[n]ib[us] xpifidelib[us] vobilibet
 futuris ip[s]os p[er] asphonem ligans d[omi]n[us] n[oster] ih[esu]s xpi pie exhortado qui infra tricenarium a prima die Maii Anni d[omi]ni MCCCCLV incipiendum
 p[er] defensione catholice fidei et Regni p[ro]dici de facultatib[us] suis magis vel min[us] prout ip[s]orum videbit[ur] scientis. p[ro]curatoribus vel nunciis Sab-
 sinans pie rogauerunt et Confessores idonei seculares vel Regulares p[er] ip[s]os eligendi confessionib[us] eor[um] auditis. p[er] om[n]issis etiā Sedi
 ap[osto]lice reservatis excessib[us] criminib[us] atq[ue] delictis quāntūcūq[ue] grauib[us] p[ro]na vice tān[de]m debita absolutione impedere et penitentiā salutari
 imūgere s[ecund]o si id hu[m]iliter petierit ip[s]os a quibuscūq[ue] exco[m]municatiōnis suspensionū et Interdicti aliusq[ue] sententiis celsius et penis ecclesia-
 sticis a Jure vel ab hōie p[ro]mulgatis quib[us] forsan inmodati existūt absolueret. Iniuncta p[er] modo culpe penitentiā salutari vel aliis que
 de Jure fuerint imūgenda de eis vere penitētib[us] et confessis. vel si forsan propter amissionem loquele cōfiteri non poterint signa cō-
 tentionis ostendendo plenissimā om[n]i p[er]dō[rum] suorū de quib[us] ore cōfessi et corde cōtenti fuerit Indulgentiā ac plenā remissionē semel in vita et
 sel in mortis articulo ip[s]is aucte ap[osto]lica concedere valeat. Satisfactio p[er] eos facta si sup[er]vixerit aut p[er] eor[um] heredes si tunc transierit Sic
 t[er]tia q[ue] post indulgentiā concessam p[er] d[omi]n[um] annū singulis sextis feriis vel quadā alia die ieiunet. legitimo impedimēto ecclesie p[re]cepto Regulari
 observantiā. p[re]ntia imūgta voto vel alias non obstat. Et ip[s]i impeditis in dicto Anno vel eius parte Anno sequenti vel alias quam
 p[ri]mū poterint ieiunabunt. Et si i aliquo Anno vel eor[um] parte dictū ieiunium cōmode adimplere nequeerint in dicto Anno vel eius parte
 in alia cōmutare poterint caritatis opera que ip[s]i facere etiā teneat. Dūmodo t[ame]n ex cōfidentia remissionis h[uius]modi quod absit peccare non
 p[re]sumant alioquin dicta concessio que ad plenā remissionē in m[ort]is articulo et remissio quo ad p[ar]te ex cōfidentia ut p[re]mittit[ur]
 remissa nullū sint robore vel mōmētū. Et quia devotus **D[omi]n[us] Adolphus** f[er]p[er]at[ur] v[er]o **plenus** cōte **fr[ater] galli** **Constant** **D[omi]n[us]**
 Jure dicti indultum de facultatib[us] suis pie rogavit. merito huiusmodi indulgentiis gaudere debet In v[er]itatis testimo-
 nium Sigillum ad hoc ordinatum p[re]sentib[us] litteris testimonialib[us] est appensum Datum **proprido** **fr[ater] galli** Anno d[omi]ni MCCCCLV
 die v[er]o **vicesima** **viii** **mensis** **Aprilis**

Forma plenissime absolutionis et remissionis in vita

Queratur tui **et** D[omi]n[us] n[oster] ih[esu]s x[ristus] p[er] sua scissimā et piissimā m[er]ita te absoluat Et aucte ip[s]i[us] Beatorūq[ue] petri et pauli
 Ap[osto]lor[um] ei[us] ac aucte Ap[osto]lica michi remissa et tibi concessa Ego te absoluo ab om[n]ib[us] p[er]is tuis cōtitis cōfessis et oblitis etiā ab om[n]ib[us] casu-
 b[us] excessib[us] criminib[us] atq[ue] delictis quāntūcūq[ue] grauib[us] Sedi ap[osto]lice reservatis s[ecund]o non a quib[us]cūq[ue] exco[m]municatiōnis suspensionē et interdicti
 aliusq[ue] sententiis celsius et penis ecclesiasticis a Jure vel ab hōie p[ro]mulgatis si quas incurrisi dando tibi plenissimā om[n]i p[er]dō[rum] tuor[um] indul-
 gentiā et remissionē In quāntū clausa sancte matris ecclesie in hac p[ar]te se extendūt. In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen.

Forma plenarie remissionis in mortis articulo

Queratur tui **et** D[omi]n[us] noster ut supra Ego te absoluo ab om[n]ib[us] p[er]is tuis cōtitis cōfessis et oblitis restituendo te om[n]i-
 ni fidelium et sacramentis ecclesie Remittendo tibi penas purgatorii quas propter culpas et offensas incurrisi dando tibi plenā remissionē
 om[n]i p[er]dō[rum] tuorū remissionē. In quāntū clausa s[an]cte matris ecclesie in hac parte se extendūt. In nomine patris et filii et sp[iritus] sancti Amen.

Alberm S. de...
 ...

5 Ablassbrief, Mohuč?, 1454-1455? (Odpustkový list Paulina Chappeho *Indulgentia* zvaný též Turecká bula, skripta str. 3)

Paulus et timotheus
 salutem in christo
 vobis et pax a deo patre nostro et
 domino ihesu christo. Gratias ago deo meo
 in omni memoria vestri semper in cunctis
 orationibus meis pro omnibus vobis
 cum gaudio et desiderio faciens super
 communicationem vestram in euangelio christi a
 primo die usque nunc: confidens hoc ipsum
 quia qui cepit in vobis opus bonum
 perficit usque in die christi ihesu. Sicut est mihi
 iustus hoc scribere pro omnibus vobis:
 eo quod habeam vos in corde et in iudicio
 meis et in defensione et confirmatione eu-
 angelii: sonus gaudij mei omnes vos
 esse. Lectis enim michi est de quomodo
 cupiam omnes vos in visceribus ihesu
 christi. Et hoc oro: ut caritas vestra ma-
 gis ac magis abundet in omni scientia
 et in omni sensu: ut probetis potentia
 ut sine macula et sine offensa in denu-
 tiatione: repleti spiritu iusticie pro ihesu christo
 in laudem et gloriam dei. Hec autem vo-
 lo vos scire: quia que circa me sunt
 magis ad profectum venerunt euangelii: ita
 ut vestra mea manifesta fuerit in christo: in
 omni periculo et in ceteris omnibus: ut plu-
 res et sciantibus in domino: cōsidentes in visceribus
 meis: abundantius auderent sine
 timore verbum dei loqui. Quidam quidem
 et propter invidiam et contentionem: quidam
 autem et propter bonam voluntatem christum p̄dicant.
 Quidam et ex caritate: scientes quoniam
 in defensione euangelij possunt fieri.
 Quidam autem et ex commotione christum annū-
 ciant non sincere: et istum ad rem pressuram
 se suscitare visceribus meis. Quid enim
 idem omni modo sive per occasionem sive

per veritatem christum annūciatur: et in hoc
 gaudio: sed et gaudebo. Hec enim quia
 hoc michi pertinet ad salutem: per ve-
 stram orationem et ministerium spiritus
 sancti ihesu christi: secundum expectationem et spe-
 rem meam quia in nullo confundar: sed in om-
 nium fiducia sicut semper et nunc magni-
 ficabit christus in corpore meo: sicut per
 vitam suam pro morte. Michi enim vivere
 christus est: et mori lucrū. Sed si vivere in
 carne: hic michi fructus operis est: et
 quid eligam ignoro: terror autem
 et dubius desiderium habeo. Dissolui
 et esse cum christo in carnis ministerium: p̄ma-
 nere autem in carne: necessarium propter vos.
 Et hoc cōsido: scio quia manebo et p̄-
 manebo omnibus vobis ad profectum ve-
 strum et gaudium fidei: ut gratulari ve-
 stra abundet in christo ihesu in me: pro meo
 adventu iterum ad vos. Jam digne eu-
 angelio christi dicitur: ut sive cum ve-
 nero et video vos: sive absens audiam
 de vobis: quia stans in uno spiritu: o-
 mnianimes: collaboratores fidei euangelij:
 et in nullo recedamini ab adversariis qui
 est illis causa perditionis: vobis autem sa-
 luti. Et hoc a deo. Quia vobis dona-
 tum est pro christo: non solum ut in eum credan-
 sed ut etiam pro illo patiamini: idem
 peccatum habentes quale et vidistis
 in me: et nunc audistis de me. **I**
tem qua ergo consolatio in christo: si quod
 solam caritatem: si qua sollicitudo
 spiritus: si qua viscera misericordie:
 implete gaudium meum: ut idem sapiant
 tandem caritatem habentes: unani-
 mes: idipsum sentientes. Nichil pro contem-
 ptione neque pro inanem gloriam: sed in hu-
 militate superiores sibi invicem arbi-
 trantes: non que sua sunt singuli cō-
 siderantes: sed ea que aliorum. Hoc enim
 sentate in vobis: quod et in christo ihesu.

6 Strana z Gutenbergovy Bible zvané podle počtu řádků „B 42“, Mainz ca 1454?-1455 (EK viz popis k obr. č. 94, skripta str. 3)

sunt: nunc autem et michi et tibi utilis: que
 reversi tibi. Tu autem illi ut mea viscera
 suscipe. Que ego volueram tecum de-
 re: ut pro te michi ministrarem in vinci-
 lis euangelij. Hinc consilio autem tuo mi-
 chis volui facere: ut ne velut te necessi-
 tate boni tui esset: sed volueram. For-
 sitan tui ideo discessit ad horam a te: ut
 recitum illi reciperes: iam non ut servum
 sed pro seruo carissimum fecerim: maxime
 michi. Quamvis autem magis tibi: et in car-
 ne et in dno: Si ergo habes me locum:
 suscipe illi sicut me. Si autem aliquid no-
 uerit tibi aut debet: hoc michi imputa.
 Ergo paulus scripsi mea manu. Ego
 reddam: ut non dicam tibi quod et recipim
 michi debet. Ita sciat ergo te sciat in do-
 mino: recte viscera mea in casto. Con-
 fidens in obedientia tua scripsi tibi: scies
 quoniam et super id quod dico facies. Simul et
 para michi scripsi: nam pro te oratio-
 nes vestras dominari me vobis. Salutat
 te epaphras captivus meus in christo ihesu
 scilicet cum spiritu vestro amen. *Septima
 epistola ad plebem iherosolimitanam ad hebreos:*
 In primis dicendum est tunc apud pau-
 lum in hac epistola scribendo non servaverit
 morem suum: ut vel vocabulum nominis
 sui vel ordinis descenderet dignitatem.
 Hec causa est quod ad eos scribit quod et cir-
 cumsione crediderant nisi genuum appo-
 stolorum et non hebreorum: scilicet quoque eos
 superbiam suam: humilitatem ipse deus
 fecit meriti officij sui voluit amittere.
 Nam simili modo tunc iohannes apud
 propter humilitatem in epistola sua nome-
 num suum eadem ratione non preulit. Hanc ergo
 epistolam scribit apostolus ad hebreos con-
 scriptam hebraica lingua misisse: cuius

scriptum et ordine retinens lucas euan-
 gelista post recessum apostoli pauli
 greco sermone composuit. *Septima argu-
 menti incipit epistola ad hebreos:*

Mose et prophetis: novissime
 diebus istis locu-
 tus est nobis in filio
 quem constituit heredem universos: pro
 quem fecit et secta. Qui cum sit splendor glorie
 et figura substantie eius: portansque oia
 verbo virtutis sue purgationem pecca-
 torum facies: sedet ad dexteram maesta-
 tis in excelsis tanto melior angelis et
 sedulo: quanto discretior pre illis no-
 men hereditavit. Qui tunc dicit aliquan-
 do angelos filios meus es tu ego ho-
 die genui te: et rursum. Ego ero illi i-
 pater: et ipse erit michi in filium. Et cum
 necum introducit primo genui in orbem
 terre dicit. Et adoravit eum omnes an-
 geli dei. Et ad angelos quidem dicit.
 Qui facit angelos suos spiritus: et mi-
 nistros suos flammam ignis. Ad filium
 autem. Thronus tuus deus in seculum
 seculi: virga equitans virga regni tui.
 In dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem:
 propterea unxit te deus deus tuus oleo
 exultationis pre participibus tuis.
 Et tu in principio die terra fundasti:
 et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi
 peribunt tu autem permanebis: et omnes
 ut vestimentum veterascunt. Et velut a-
 mictum mutabis eos et mutabuntur:
 tu autem idem ipse es: et anni tui non
 deficient. Ad quem autem angelorum di-
 xit aliquando sede a dexteris meis: quo-
 admodum ponam inimicos tuos scabellum
 pedum tuorum: stantem quoniam sunt administra-
 torum spirituum: et ministrum illi propter

Et Misere mei deus. misere mei, v Quoniā in te con-
 fidit anima mea, Mis ymnus. Splēdor. Sup bñd ā.
 Visitauit et fecit redēptionē domin⁹ plebis sue, Euouae,
 Gratio dñical. *Quarta scia Inuita.* In manu tua domine omnes fi-
 nes terre, ps Venite. ymnus Et terne. ā Da nob dñe.
Deus repulisti nos et destru-
 xisti nos: iratus es et mi-
 seratus es nobis. Commouisti
 terram et conturbasti eam: sana
 contriciones ei⁹ quia smota est. Ostendisti
 ipso tuo dura: potasti nos vino cōpūctionis.
 Dediti metuetib⁹ te significacōnē: ut fugi-
 ant a facie arcus. Ut librent dilecti tui: sal-
 uū fac degetera tua et exaudi me. Deus locu-
 tus est in sancto suo: letabor et partib⁹ sichi-
 mam: et cōuallē tabnaculoꝝ metiboꝝ. Deus
 est galaad et meus ē manasses: et effraim for-
 titudo capitis mei, Iuda rex meus: moab

8 Psalter – Žaltář, Mainz : Fust, Schöffer, 1459 (EK viz heslo Schöffer, Peter st., skripta str. 3)
 (řezaná kovová iniciála -

<https://www.smu.edu/Bridwell/SpecialCollectionsandArchives/Exhibitions/PeterSchoefferPrinterofMainz/GUTENBERGFUSTANDSCHOEFFER/The-1459-Psalter>)

9 Psalter – Žaltář, Mainz : Fust, Schöffer, 1459 (EK viz heslo Schöffer, Peter st. a popis k obr. č. 193, skripta str. 3)

(řezaná kovová iniciála -

<https://www.smu.edu/Bridwell/SpecialCollectionsandArchives/Exhibitions/PeterSchoefferPrinterofMainz/GUTENBERGFUSTANDSCHOEFFER/The-1459-Psalter> , gotikoantikva)

singulas. Et singl'e porte erant ex singulis margaritis: et platea ciuitatis aurū mūdū: tanq̄ vitru plucidū. Et templū non vidi in ea. Dñs enim deus omnipotens templū illius est: et agnus. Et ciuitas non eḡt sole neq̄ luna: ut luceant in ea. Nam claritas dei illuminabit eam: et lucerna eius est agnus. Et ambulabunt gentes in lumine eius: et reges terre afferent gloriā suā et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per noctem. Nox enim nō erit illic. Et afferent gloriā et honorem gentium in illam: nec intrabit in ea aliquid conquinatū aut abominationem faciens et mendaciū: nisi qui scripti sūt in libro vite agni. **XXII**

Et ostendit michi fluuiū aque viue splendidum tanq̄ cristallum: procedentem de sede dei et agni. In medio platee eius et ex vtraq̄ parte fluminis lignū vite afferens fructus duodecim: per menses singulos reddens fructum suū: et folia ligni ad sanitatem gentiū. Et omne maledictū non erit amplius: s̄ sedes dei et agni in illa erunt: et serui eius seruient illi. Et videbūt faciem eius: et nomē eius in frontibz eoz. Et nox ultra nō erit: et nō egebūt lumie lūerne neq̄ lūe solis qm̄ dñs deus illuminabit illos: et regnabunt in secula seculoz. Et dixit michi. Hec verba fidelissima sunt et vera. Et dominus deus spiritū pphetaz misit angelum suū: ostendere seruis suis que oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba pphetie libri huius. Et ego iohānes q̄ audiui et vidi hec. Et postq̄ audissem et vidissem cecidi ut adorare ante pedes angeli qui michi hec ostendebat. Et dixit michi. Vide ne feceris. Conseruus enim tuus sum et fratrum tuoz pphetarū et eoz qui seruant verba pphetie libri huius. Deum adora. Et dixit michi. Ne signaueris verba pphetie libri huius. Tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc: et qui in sordibz est sordescat adhuc. Et qui iustus est iustificetur adhuc: et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito: et merces mea mecum est: reddere unicuiq̄ secundum opera sua. Ego sum alpha et omega: primus et nouissimus: principium et finis.

Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni: ut sit potestas eoz in ligno vite: et per portas intrent ciuitatem. Fons autē canes et venefici et impudici et homicidæ et ydololatriæ seruantes: et omnis qui amat et facit mendacium. Ego ihesus misi angelum meum testificari vobis hec in ecclesijs. Ego sū radix et genus dauid: stella splendida et matutina. Et spiritus et sponsa dicunt veni. Et qui audit: dicat veni. Et qui sitit veniat: et q̄ vult accipiat aquā vite gratis. Contestor enim omni audienti verba pphetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec: apponet deus super illū plagas scriptas in libro isto: et si quis diminuerit de verbis libri pphetie huius: auferet deus partē eius de libro vite et de ciuitate sancta: et de hijs que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimoniu phitet istoz. Etiam. Venio cito amen. Veni dñe ihesu. Dñs dñi nñ ihesu cristi cū omibz vobis amē. Explicit liber apocalip̄ tean iohānis apli.

Pñs hoc opusculū finitū ac cōplētū. et ad culēbiā dei industriē in ciuitate Maguntij per Iohannē hult auē. et Petrū schöffler de germsteym clericū diocet̄ eiusdeꝝ est cōsummatū. Anno incarnationis dñice. M. cccc. lxx. In vigilia assumptionis glōse virginis mane

10a Dílo Justinianus: *Institutiones*, Mohuč : Peter Schöffler, st., 1468 (hra se sazbou, hl. text a komentáře, podobné zrcadlo sazby využíla i Bible kralická) (EK viz heslo Schöffler, Peter st.)